

fakulta TU, Zvolen.

- SALAJ J. 1993: Nesting of the northern finch (*Fringilla montifringilla*) in Slovakia. — *Biológia*, Bratislava **48**: 599–600.
- SANIGA M. 1994: Bird community of the forests of the spruce-beech-fir vegetation tier in the Veľká and Malá Fatra mountains. — *Biológia*, Bratislava **49**: 787–794.
- ŠOLTĚS R., ŠKOLEK J., HOMOLOVÁ Z. & KYSELOVÁ Z. 2007: Sekundárna sukcesia na kalamitných plochách vo Vysokých Tatrách v rokoch 2005–2007. — In: FLEISCHER P. & MATEJKA F. (eds.), Pokalamitný výskum v TANAP-e 2007, CD Zborník príspevkov.
- TOMIALOJČ L. 1980: The combined version of the mapping method. — Pp.: 92–106. In: OELKE H. (ed.): Proc. VI. Int. Conf. Bird Census Work, Goettingen.
- TOPERCER J. 1996: Niektoré priestorovočasové vzorce vo vtáčích zoskupeniach a v ich habitatoch vo vybraných dolinách vysokých pohorí Západných Karpát. — Dizertačná práca. Lesnícka fakulta TU, Zvolen.
- TRNKA A. & KARČ P. 2002: Tetov obyčajný (*Tetrao tetrix*). — Pp.: 220–222. In: DANKO Š., DAROLOVÁ A. & KRIŠTÍN A. (eds.): Rozšírenie vtákov na Slovensku. VEDA, Bratislava.
- TURČEK F. 1953: Ekologická analýza populácie vtákov a stavcov prirodzeného lesa na Poľane (Slovensko). — Rozp. II. tř. Čes. akad. věd **62**(3): 118–178.
- VIDA T., ŠKVARENINA J., TUČEK J., MAJLINGOVÁ A. & FLEISCHER P. 2008: Analýza meteorologických podmienok a sucha pri vzniku lesných požiarov na kalamitných plochách TANAP-u v roku 2005. — In: ŠÍR M., TESAŘ M. & LICHNER L. (eds.): Hydrologie malého povodí, Praha.

Došlo: 27. 9. 2008

Prijaté: 13. 11. 2008

K výskytu d'atľa bielochrbtého (*Dendrocopos leucotos*) na Borskej nížine (Z Slovensko)

On the occurrence of the White-backed Woodpecker (Dendrocopos leucotos) in Borská nížina Lowland (W Slovakia)

Alexander KÜRTHY

Bilíkova 20, 841 01 Bratislava 4, Slovensko; kurthy@e-svet.biz

Biotopy d'atľa bielochrbtého (*Dendrocopos leucotos*) tvoria staré a prestarnuté porasty, relatívne otvorené, listnaté alebo zmiešané, s vysokým zastúpením mŕtveho dreva a popadajúcich stromov. Porasty s prevahou jaseňa a jelše bažinatého charakteru obýva napr. vo východnej Európe, nížinné lesy v alúviách riek s výskytom ihličín a vŕb obýva na Sibíri (del Hoyo et al. 2002). V strednej a južnej Európe sa vyskytuje v bukových, hrabových a dubových lesoch, v severnej a východnej Európe v lesoch s prevahou brezy a osiky (Hagemeijer & Blair 1997). Dobře preštudovaná populácia v NP Bialowieža, na

poľsko-bieloruskom pohraničí obýva bažinaté, staré listnaté lesy s vysokým výskytom mŕtveho dreva, pričom sa vyhýba príhľadným ihličnatým porastom (Gorman 2004).

Na Slovensku druh hniezdi aj v teplých dubových lesoch predhorí (375–580 m n. m.) južného Slovenska (Pavlík 1999). Hniezdo bolo nájdené aj v údolí rieky Slatina (335 m n. m.) v dubovo-hrabovom lese pri Zvolene asi 100 m od brehu a do 50 m od jelšových porastov (Krištín 2006). Dosiaľ nepublikované pozorovanie bubnujúceho samca pochádza z lužného biotopu rieky Hornád, avšak v dosahu bukového

lesa (315 m n. m., 11. 3. 2007, Malá Lodina, S. Pačenovský in litt.). V jelšovom lese však u nás ešte zistený nebol (Kropil 2002).

V literatúre sa uvádza, že u nás sa úplne vyhýba nížinám (Kropil 2002). V Borskej nížine bol zaznamenaný len neskoro na jeseň pri rieke Morave na rakúskom brehu 14. 11. 1994 a 11. 11. 1995, v oboch prípadoch samec, s úvahou že sa jedná o potulky jedincov zo silnej malokarpatskej populácie (Zuna-Kratky et al. 2000). Zo slovenskej časti Borskej nížiny (DFS 7467) existuje jeden zimný údaj z r. 1989 (Kropil 2002, Štátna ochrana prírody SR 2008). Z rokov 1990–2000 pochádza viacero nálezov typických požerkov d'atľa bielochrbtého na území NP Podyjí (Horal 2000), avšak neexistuje priame pozorovanie (D. Horal in litt.).

Dňa 6. 4. 2007 bol zistený tokajúci samec v Borskej nížine, v zatopenej jelšine NPR Zelienska v nadmorskej výške cca 200–210 m n. m. Jedinec sa 90 % času pohyboval v zatopenej jelšine s prímiesou brezy, ale revír ohraničoval aj v okrajových partiách zmiešaného borovicového lesa. Opakované návštevy v apríli nepotvrdili výskyt ďalšieho jedinca ani v NPR Zelienska, ani v najbližších podobných mokradných biotopoch (Vanišovec, pobrežné porasty Šaštínskeho potoka). Na jeseň v r. 2007 sme výskyt druhu opäť potvrdili 28. 10. 2007. Preskúmali sme znovu podobné jelšiny v širšom okolí, no žiadneho ďalšieho jedinca sme neobjavili (NPR Červený rybník). Počas zimy sme lokalitu NPR Zelienska skontrolovali, samec sa neustále zdržoval v zatopených vysychajúcich jelšinách (16. 12. 2007, spolu so S. Pačenovským). Dňa 13. 4. 2008 ho na tých istých miestach potvrdil aj G. Čamlík a D. Horal. Intenzívne tokal a ohraničoval ten istý revír ako v apríli v r. 2007. Májové a júnové návštevy vykonal v oboch rokoch (2007, 2008) R. Jureček (in verb.), v týchto mesiacoch však výskyt druhu nepotvrdil. Avšak na základe poznatkov spôsobu obhajovania a vernosti teritóriu je vysoký predpoklad, že druh tu aj hniezdil (cf. Pavlík 1999). Najbližší hniezdny výskyt od NPR Zelienska evidujeme vzdušnou čiarou 18 km v Malých Karpatoch (Záruby, Veterlín). Oblasť viatych pieskov je

intenzívne skúmaná, medzidunové depresie sú objektom intenzívneho mapovania, najmä brehová, aluviálna jelšina a dubina potoka Malina už od r. 1991, predovšetkým oblasť vojenských (Pálfyovských) rybníkov pri Malackách (Jureček 1996). Mapujú sa aj ďalšie mokrade a medzidunové depresie (rybník Bahno, Orlovské vŕšky, Mešterova lúka, Vanišovec, rieka Rudava v oblasti horáreň Mikohál – horáreň Ivan a ďalšie). Ani v jednej z menovaných oblastí sme druh zatiaľ nezistili.

Výskyt druhu v zaplavenej jelšine môže vysvetľovať hypotéza Gorman (2004), že „prítomnosť suchých, rozkladajúcich sa stromov v starých, málo obhospodarovaných lesných porastoch je zrejme dôležitejšia pre prítomnosť druhu, ako aktuálne druhové zloženie porastu“. Mŕtve, hnijúce stojace stromy sú potrebné nielen preto, že v priebehu celého roka sú zásobárňou pod kôrou a v dreve žijúcich lariev hmyzu, ale poskytujú aj prostredie pre hniezdenie (Gorman 2004). Ak sú dutiny umiestnené do živých stromov, tieto majú vždy zhnité vnútro (Sternberg & Hogstad 1992, Gorman 2004). Ak d'ateľ bielochrbtý obýva hospodárske lesy, potom iba také, v ktorých prebieha prirodzená, alebo prírode blízka obnova s množstvom hnijúceho dreva, čiže lesy s minimálnym obhospodarovaním (Aulen 1988, Gorman 2004).

V rámci prvej etapy projektu „Ochrana rašelinísk Záhorskej nížiny“ (2000–2002) sa začalo s obnovou vodného režimu a bolo uskutočnené čiastočné zasypanie (prehradenie) existujúcich odvodňovacích kanálov. Trvalým zdvihnutím vodnej hladiny v rezervácii sa časť jelšového a brezového porastu dostala hlboko pod vodu a tieto stromy odumierajú, vo vzdialenejších partiách sa naopak podmienky pre tieto dreviny zlepšili. Pri doterajších revitalizačných akciách na iných mokradiach Borskej nížiny došlo podobne k zatopeniu časti jelšového porastu, ktorý v najhlbších častiach odumrel (Mešterova lúka, Bahno). V porovnaní s NPR Zelienska to boli menšie plochy na okraji súvislého lesného porastu. Vo svetle týchto poznatkov zrejme d'ateľ bielochrbtý nebude aj v ostatných zdravých jelšových porastoch Borskej nížiny.

Pod'akovanie

Ďakujem R. Jurečkovi, S. Pačenovskému, D. Horalovi za spoluprácu a cenné príspevky a tiež Š. Pavlíkovi, A. Krištínovi a P. Kaňuchovi za ich pripomienky.

Literatúra

- DANKO Š., DAROLOVÁ A. & KRIŠTÍN A.: Rozšírenie vtákov na Slovensku. — VEDA, Bratislava.
- DEL HOYO J., ELLIOT A. & SARGATAL J. 2002: Handbook of the birds of the World. Vol. 7. Jacamars to Woodpeckers. — Lynx Edicions, Barcelona.
- GORMAN G. 2004: Woodpeckers of Europe. A study of the European Picidae. — Bruce Coleman, London.
- HAGEMELER W. J. M. & BLAIR M. J. 1997: The EBCC Atlas of European breeding birds: Their distribution and abundance. — T & AD Poyser, London.
- HORAL D. 2000: Žije v Národním parku Podyjí strakapoud bělohřbetý (*Dendrocopos leucotos*)? — *Crux* **15**: 12–16.
- JUREČEK R. 1996: Ornitocenózy rybníkov v okolí Malaciek. — Diplomová práca. Prírodovedecká fakulta UK, Bratislava.
- KRIŠTÍN A. 2006: Vtácie spoločenstvá územia plánovanej výstavby vodného diela Slatinka (stredné Slovensko). — *Tichodroma* **18**: 43–49.
- KROPIL R. 2002: Ďateľ bielochrbtý (*Dendrocopos leucotos*). — Pp.: 409–410. In: DANKO Š., DAROLOVÁ A. & KRIŠTÍN A. (eds.): Rozšírenie vtákov na Slovensku. VEDA, Bratislava.
- PAVLÍK Š. 1999: Breeding ecology of the White-backed Woodpecker *D. leucotos* in an oak forest. — *Biologia, Bratislava* **54**: 187–194.
- Štátna ochrana prírody SR 2008: Informačný systém taxónov a biotopov [online databáza]. Ver. 2.81. Aktualizované 12. 09. 2003 [citované 16.07.2008] — <http://www.soprs.sk/istb>
- ZUNA-KRATKY T., KALIVODOVÁ E., KÜRTHY A., HORAL D. & HORÁK P. 2000: Die Vögel der March-Thaya-Auen im österreichisch-slowakisch-tschechischen Grenzraum. — Distelverein, Deutsch-Wagram.

Došlo: 23. 7. 2008

Prijaté: 8. 10. 2008

Hniezdenie červienok obyčajných (*Erithacus rubecula*) vo vtáčích búdkach

Breeding of the European Robin (Erithacus rubecula) in nest boxes

Marek VEEKÝ¹ & Karel ZVÁŘAL²

¹Ústav ekológie lesa SAV, Štúrova 2, 960 53 Zvolen, Slovensko; bigger12@seznam.cz

²Dukelská 3980, 760 01 Zlín, Česko; karel.zvaral@tiscali.cz

Červienka obyčajná patrí medzi druhy, ktoré v našich podmienkach hniezdia dvakrát do roka a svoje hniezda si spravidla stavajú na zemi, alebo v plytkej zemnej dutine vo svahu (Hudec 1983). V podmienkach Slovenska sa jej hustota pohybuje v rozmedzí 0,3–13,4 páru na 10 ha (Kropil 2002) a Čiech 0,3–18,3 páru

na 10 ha (Šťastný et al. 2006). Jej hniezdo býva najčastejšie ukryté pod trsmi tráv a bylín, pod výmladkami a vetvami drevín, v listí, v koreňoch a v haluzine na zemi (Hudec 1983). Známe sú aj nezvyčajné prípady zahniezdenia v pohodenej plechovici na zemi, v skalnej stene a stene mostu, či podchodu, v krmelci, v kôlni,